



Barbora Pafčo

VZPOMÍNKY NA AFRIKU

Občas se jí přezdívá česká Jane Goodall nebo Dian Fossey. Není divu. Mladá primatoložka a parazitoložka z Moravy strávila v afrických pralesích mezi gorilami a šimpanzi v součtu několik let. A při pátrání po jejich trusu zažila ledacos.

‣ Kolikrát jste viděla film *Gorily v mlze*?

Mockrát. Opakovaně jsem četla i jeho knižní předlohu. Vtipně je, že jedno vydání obsahuje přílohu s výčtem parazitů, kteří se u lidoopů vyskytovali v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století. Někdy proto *Gorily v mlze* dokonce citujeme ve vědeckých pracích. U filmu si zase vždycky vzpomenu na kameramana Bruce, kterého jsem potkala ve Středoafričské republice. Vyprávěl mi totiž, že v jedné scéně zaskočil za Sigourney Weaver, která ve snímku slavnou primatoložku Dian Fossey hrála.

‣ Jen tak to vzal za hlavní hvězdu?

Filmaři potřebovali natočit scénu, v níž chce gorila na Dian zaútočit, ale báli se, aby se herečce něco nestalo. Bruce byl tehdy asistent kamery, tak požádali jeho. Gorily horské, s nimiž pracovali, jsou už ale extrémně habituované, tedy zvyklé na lidi, a k útoku se neměly. Štáb proto musel jet až do Gabonu, kde žil velmi agresivní samec gorily nížinné. Bruce vyfasoval paruku a poslali ho před rozrušené zvíře.

‣ Tomu říkám role snů...

Mohl jen stát a modlit se, aby mu neublížilo. Nic jiného se ani dělat nedá. Před gorilou nesmíte v žádném případě utíkat, brala by to jako výzvu k další interakci. Nejlepší je úplně ztuhnout,

„Gorily umějí vzbudit respekt. Když jsem je poprvé spatřila v divoké přírodě, byla jsem totálně vyděšená. Zároveň jsem ale byla radostí bez sebe, protože se mi splnil sen.“

Barbora Pafčo

koukat do země a hlavně zachovat klid. A to není zrovna jednoduché, když se proti vám rozběhne samec, který mívá i kolem dvou set kil a kus před vámi mlátí pěstí do země nebo se bouchá do hrudi.

‣ Takhle se gorily chovají často?

Ty nížinné ano. Je to součástí procesu, kdy si zvykají na přítomnost člověka. Nejdřív před vámi prchají, potom bývají agresivní a podnikají vůči vám výpady. Časem ale zjistí, že se vás jen tak nezobaví, tak vás začnou ignorovat. Útoky má většinou na svědomí dominantní samec, když se mu něco nelíbí. Ide ale spíš o jakousi blamáž, která vás má zastrašit.

‣ Hádám, že svůj účel plní.

Rozhodně. Máte srdce až v krku. Mimořádně, Bruce to ustál a filmovou scénu ve zdraví dotočil. Gorily každopádně umějí v člověku vzbudit respekt. Nikdy nezapomenu na své první setkání s nimi v divoké přírodě. Bylo to v roce 2010, kdy jsem

byla v Africe poprvé. Když jsem v pralese spatřila samce jménem Makumba, kterého jsme měli sledovat, byla jsem totálně vyděšená. Naštěstí tenkrát zrovna neměl potřebu se ke mně rozběhnout, takže nás dělilo zhruba sedm metrů – tedy doporučená vzdálenost, která by se měla dodržovat zejména, aby se omezil přenos respiračních onemocnění. Měla jsem strach, ale zároveň jsem byla radostí bez sebe, protože se mi splnil sen.

‣ V pouhých jedenadvaceti letech!

Měla jsem velké štěstí. Jedna doktorandka z Velké Británie tehdy sháněla pro svůj projekt asistentku, která by s ní jela na necelý rok do Středoafričské republiky a uměla by udělat parazitární vyšetření trusu lidoopů. Vybrala si mě i přes to, že jsem měla zatím jen bakaláře, neuměla francouzsky, což je úřední jazyk této země, a moje angličtina byla víc než mizerná.

‣ V pralese jste našly společnou řeč?

Na začátku jsem jí nerozuměla skoro nic, takže jsem na vše říkala jen „Oukej“. Prý si myslela, že jsem nesmírně tichá. Brzy jsem se ale rozmluvila a naučila se taky tamní jazyk sango, který používají i tradiční lovci a sběrači BaAka. Ti dokážou stopovat gorily nížinné a pomáhali nám s hledáním jejich trusu.

‣ Co všechno z exkrementů vyčtete?

Překvapivě mnoho, protože se dají analyzovat rozličnými metodami a z nejrůznějších úhlů pohledu. Já se v nich většinou snažím najít střevní cizopasníky a bakterie a následně zkoumám, jak se mezi zvířaty a lidmi přenáší.

‣ Celé dny tedy bloumáte po lese a pátráte po bobcích?

Dá se to tak říct. Ne nadarmo si ze mě kamarádi vždycky dělali legraci, že je moje práce tak trochu o ho... (*smích*) Vzhledem k tomu, že jsem na terénních výzkumech tohoto typu strávila v součtu několik let, v trusu se fakt vyznám. Sloní hromadu určí na první dobrou každý, ale já po čase uměla podle složení rozlišit třeba i trus gorily a šimpanze. Gorily jedí totiž mnohem víc listů než šimpanzi, kteří se živí hlavně ovocem.

‣ Šimpanze jste taky stopovala?

Ano, ale práce s nimi není úplně můj šálek kávy. Hodně řvou, pořád skáčou, házejí po vás klacky. Musíte být stále ve střehu. Říká se, že lidi se dělí na šimpanzí a gorilí a já jsem rozhodně v druhé skupině. Možná i proto, že jsem s gorilami začínala. Zamílovala jsem si jejich pomalejší tempo. Často se jen válejí nebo spí. Ve srovnání s nimi se pak šimpanzi zdají úplně šilení. Gorilí pohodíčka mi sedí víc. Ačkoli trochu komplikuje sběr vzorků.

‣ Pročpak?

Pokud gorily celý den jenom leží, moc se nevyprazdňují. A když přeče, je vám to k ničemu, protože exkrement nemůžete sebrat,

Mgr. BARBORA PAFČO, Ph.D.

ÚSTAV BIOLOGIE OBRATLOVCŮ AV ČR

Od roku 2018 působí v Ústavu biologie obratlovců AV ČR v Brně. Zkoumá zejména střevní parazity a bakterie u primátů včetně lidí. Zabývá se jejich vlivem na zdraví a na ochranu biodiverzity. Absolvovala terénní pobyty v pralesích ve Středoafričské republice, Kamerunu, Konžské republice, Tanzanii a Rwandě. Spolupracuje s prestižními pracovišti v USA a Japonsku. Vyučuje na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V roce 2021 získala Prémii Otto Wichterleho pro talentované mladé vědce. Je laureátkou prémie Lumina quaeruntur 2025.

dokud se trochu nevzdálí. S tím obvykle otálejí a vzorek už pak bývá starý a nepoužitelný.

▮ Když se zadaří a ukořistíte ho, co s ním potom děláte?

Umístíme ho do vzorkovnic, což jsou zkumavky s různými fixačními médii. Přineseme je do tábora a uložíme na stinné místo. Samotnou analýzu trusu většinou provádíme až v Česku. Nicméně v některých afrických stanicích jsou i laboratoře, kde je možné základní mikroskopické vyšetření udělat. Zázemí pro výzkumníky se totiž v různých zemích zásadně liší. Zatímco třeba ve Rwandě působíme v moderním městečku, kde si po práci v terénu můžeme dát cappuccino s dokonalým obrázkem v mléčné pěně, jinde si téměř sáhneme na dno.

▮ Kde jste se mu přiblížila nejvíc?

Nejnáročnější to pro mě bylo v Kamerunu. Sledovala jsem tehdy sama se dvěma místními stopaři nehabituované primáty, což je obecně složitější, protože tato zvířata nejsou zvyklá na lidi. Celé dny jsme chodili po pralese a pokoušeli se najít jejich trasy nebo hnízda, která si stavějí na noc, ale mnohdy jsme neobjevili vůbec nic. Bylo to navíc v období dešťů, takže dvacet tři hodin denně pršelo. Pořád jsme byli promočeni na kost. >



▮ **Měli jste se alespoň po návratu kde usušit?**

Spali jsme ve stanech a v těch to časem taky čvachtalo. Mezi ně jsme natáhli plachtu, abychom si pod ní mohli rozdělat oheň. Díky tomu jsem si mohla přes noc usušit spodní prádlo. Jinak jsem chodila pořád v tom samém, děsně jsem smrděla a byla poštipaná od hlavy až k patě. Antihistaminika jsem jedla po hrstech. A aby toho nebylo málo, moji průvodci trvali na tom, že nebudou pracovat bez kuchaře. Na toho jsem neměla v rozpočtu peníze, tak jsem holt denně vstávala ve čtyři, abych jim na ohni uvařila fazole.

▮ **Výživná snídaně...**

Věřte mi, že byla potřeba. Přes den jsme totiž nejedli téměř nic. Večer jsme se vraceli vyřízení, jen jsem se opláchl v řece a běžela kuchtit večeři. Bylo to opravdu na hraně. Ještě se mi hned první den v batohu omylem zapnul satelitní telefon a vybil se, takže jsem se ani nemohla spojit s civilizací. Naštěstí jsem ale každé tři týdny měla krátkou přestávku ve dvacet kilometrů vzdálené vesnici, abych se vzpamatovala. A pak zase znovu do divočiny.

▮ **Neměla jste někdy chuť utéct?**

Když jsem se v noci budila a drápala si štipance, říkala jsem si občas, jestli to mám zapotřebí. Ale prales je moje vášeň, strašně mě to v něm bavilo. Když jsem pak viděla divoká zvířata opodál, měla jsem obrovskou radost, která mi zase dobila baterky. Cítila jsem hluboké spojení s přírodou. Nejsilnější zážitky mám v tomto směru ze Středoafričké republiky, jednoho z nejkrásnějších a nejzachovalejších míst na světě.

▮ **Podělíte se o některé?**

Výrazně na mě pokaždé působila blízkost goril. Viděli jsme ale i levharta při lovu štětkouna, což je druh divoce žijícího prasete. Jednou jsme dokonce omylem vlezli do hnízda s levhartími mláďaty. Jindy přímo kolem nás prošla malá skvrnitá šelma ženetka. Potkávali jsme antilopy, buvoly či chocholátky. Je tam taky největší koncentrace slonů – na mýtině Dzanga Bai jich lze spatřit i sto padesát najednou, což je nádhera. Teda pokud člověka zrovna některý nezačne honit.

▮ **Mluvíte z vlastní zkušenosti?**

Ano, stalo se mi to několikrát. Zatímco před gorilou utíkat nesmíte, před slonem je to nutnost. A když vám v patách troubí takový kolos a země pod ním zlověstně duní, není to nic příjemného. Nejvíce jsem měla nahnáno, když mě jeden pronásledoval a já před ním upadla.

▮ **Uf... Solidní drama.**

Chvíli jsem si myslela, že je po mně. Ale stopař začal řvát, ať se zvednu, což mě donutilo jednat a zdrhnout. Stopaři mi ostatně zachránili život nesčetněkrát. Zaveleli třeba, ať utíkám před slonem, a já jsem přitom ještě žádného ani neslyšela. Když pak dokonce z nohou odkopli žabky, bylo jasné, že je zle a musím sebou pořádně hodit.

▮ **Vážně si do terénu berou tak nepraktickou obuv?**

Vyhovuje jim a pohybují se v ní bravurně. A prales čtou dokonale. Vidí posunutý lísteček nebo ohnutou větévku a poznají, že tudy šla gorila. Bez jejich pomoci bychom nevystopovali nic. Udržovat s nimi dobré vztahy je tedy pro úspěch výzkumu stěžejní. A vlastně i pro naše přežití. Upozorní třeba i na dokonale maskované hady v listí.

▮ **Mají tak dobrý zrak?**

Spíš se skvěle orientují v chování zvířat. Spojí si například výstražné volání veverka s jinými signály a určí tak přesné místo, kde se plaz skrývá. Musím říct, že z jedovatých hadů, kterých je prales plný, mám opravdu respekt. Před jedním takovým mě kdysi zachránila chuť na cigaretu.

▮ **Nepovídejte.**

Na výjezdech pro mě bylo kouření jakousi vzácnou odměnou. Člověk tam má často hlad, jí se jen dvakrát denně, a když máte skoro rok každý den instantní ovesnou kaši, už vám leze i ušima.



Jednou jsem se vrátila na základnu a chtěla si vybalit kufr. Kolegyně mě ale vylákala na cigaretu, tak jsem zavazadlo nechala na verandě. Za chvíli jsme viděly, jak se po něm plazí kobra. Kdybych se tehdy hned vrhla na vybalování, možná by už bylo po mně.

▼ A pak že kouření škodí zdraví... Vraťme se ale k vašemu bádání. Jaké parazity v nalezeném trusu hledáte?

Zaměřuju se na cizopasnky ze skupiny strongylidních hlístic, což jsou několik centimetrů dlouzí červi, kteří většinou parazitují v zaživacím traktu hostitele. Napadají mnoho savců včetně lidí. Patří mezi ně nespočet druhů s rozmanitými projevy. Já zkoumám hlavně měchovce, kteří se vyskytují zejména v tropických oblastech, a to jak u lidoopů, tak u místních lidí. Jeho larvy se dokážou „provrtat“ přes kůži do hostitele. Stačí chodit naboso v kontaminovaném prostředí.

▼ Šikovná havěť.

To určitě je! My jsme navíc přišli na to, že se přenáší nejen z primátů na lidi, ale i obráceně. Zajímavé taky je, že zatímco gorilám nížinným hlístice běžně problémy nezpůsobují, gorilám horským ubližují, nebo je dokonce zabíjejí. Tomu se dá zamezit odčervováním, což ale vede ke snižování biodiverzity vzácných ekosystémů, v nichž tato zvířata žijí. Navíc na většinu preparátů existují rezistence a dá se předpokládat, že léčba nebude v budoucnu účinná.

▼ Existuje jiné řešení?

Další možností je nechat těmto infekcím volný průběh. Gorily horské totiž zřejmě narazily na nosnou kapacitu prostředí. Pohoří Virunga na rozhraní Rwandy, Konga a Ugandy, které obývají, je obklopeno lidskou činností, takže se jejich areál nemůže dál rozvíjet. Díky usilovné ochraně v něm ale goril v posledních letech přibývá. Primáti tak mají málo místa a obživy. Je tedy možné, že paraziti fungují jako jakýsi regulátor počtu. Zda se nechají věci běžet samospádem, ale musejí rozhodnout místní autority, protože gorily jsou majetkem jednotlivých států.

▼ K čemu se kloní?

Zatím zvířata odčervují. Tyto země žijí z turismu spojeného s gorilami. Jejich úhyn považují za špatnou reklamu, takže se mu samozřejmě brání. Můžeme jim dát doporučující informace, ale na tom, zda zvířata hlístic zbavovat, nebo ne, se musejí usnést oni.

▼ Vy máte s cizopasnky i osobní zkušenost, že?

Ano, ze Středoafričké republiky jsem si nevědomky přivezla druh měchovce jménem *Necator gorillae*, který se vyskytuje především u primátů. Když jsem se vrátila do Česka, bylo mi dost špatně, tak jsem si udělala parazitologické vyšetření a ukázalo se, že mám střeva „napřechovaná“ vajíčky. Odčervila jsem se, posbírala dospělce a ke své radosti zjistila, že jde právě o gorilí druh, který dosud u člověka nebyl popsán.

OPICE VS. LIDÉ

Ztráta přirozeného prostředí vlivem lidské činnosti, pytláctví a nemoci. Tyto tři faktory ohrožují africké populace divoce žijících lidoopů nejvíce. Zvířata kvůli odlesňování a rozšiřování měst žijí jen na malých ostrůvcích, což jim znemožňuje komunikaci, a dochází tak ke křížení příbuzných jedinců. Trápí je taky nedostatek potravy.

„Třeba v ugandské oblasti zvané Bulindi obývají šimpanzi les o velikosti městského parku, kde se nemůžou uživit. Běžně tedy chodí shánět jídlo na pole a do vesnic. Dokonce se stává, že unesou dítě a sežerou ho,“ říká Barbora Pafčo.

„Z Afriky jsem si nevědomky přivezla hlístice, které se primárně vyskytují u primátů. O ‚svých‘ červech jsem pak napsala článek. V žertu vždy říkám, že to byla moje nejlevnější studie.“

Barbora Pafčo

▼ Kdo by se taky neveselil...

Přesně! Dokázala jsem tak, že tento parazit neinfikuje jen primáty, ale i lidi, a o „svých“ červech rovnou napsala článek. V žertu vždy říkám, že to byla moje nejlevnější studie. Zatímco ve Rwandě bylo třeba nasbírat tisíce vzorků trusu, protože jsme mapovali téměř celou populaci tamních goril, tentokrát mi stačilo se odčervit a měla jsem materiál na vědeckou publikaci. (úsměv)

▼ Pořídila jste si v Africe i jiná „zvířátka“?

Ještě filárie, což jsou červi, kteří žijí v lidském podkoží a pohybují se jím po celém těle. Měla jsem druh *Loa loa*, jehož dospělec může po čase domigrovat až do oka. Mně se po nasazení medikace udělal na břiše pupínek, a když jsem ho zmáčkla, vykoul z něj několik centimetrů dlouhý červ.

▼ To zní trochu jako scéna z *Vetřelce*.

Tak děsivé to zase nebylo, ale zopakovat bych si to nemusela. Nejsm zrovna cimprlich, nicméně musím přiznat, že tohle rozhodilo i mě. Musela jsem požádat kolegyni, aby mi červa z těla vytáhla, protože sama jsem se na to v tu chvíli necítila.

▼ Ani se vám nedivím. I tento nečekaný suvenýr z cest jste rádně prozkoumala?

Chtěla jsem, ale náš ústav se tenkrát zrovna stěhoval a „moje“ filárie se záhadně ztratila. Na každý pád to byla obohacující zkušenost. A protože na červy se obvykle neumírá, nemusela jsem se ani nijak znepokojoovat. To se ovšem nedá říct o malárii, kterou jsem prodělala ve Středoafričké republice. Tehdy mi bylo snad

„Na světě existují miliony druhů parazitů a neuvěřitelně se mezi sebou liší. Co se naučíte o jednom, vůbec neplatí o druhém, takže nás pořád drží ve střehu. Zkrátka, co cizopasník, to unikát.“

Barbora Pafčo

nejhůř v životě. Měla jsem vysoké horečky, halucinace, všechno mě bolelo. Kolegové mě nosili do vodopádu, aby mě ochladili. Bohudík jsem trpěla jen tři dny, než zabrala léčba.

‣ Koukám, že si z černého kontinentu vozíte samé nevšední zážitky.

Nejen z Afriky. Měla jsem i tuberkulózu, kterou jsem nejspíš chytl ve Velké Británii, kde jsem chvíli bydlela s nemocným kamarádem. Vůbec jsem to ale netušila. Získala jsem v té době Fulbrightovo stipendium a měla jet do Ameriky. Před odjezdem mi však udělali povinné zdravotní testy a odhalili, že mám tuberu. Místo v USA jsem skončila v nemocnici s několikacentimetrovými výdutěmi na plicích. Za dva měsíce jsem se přitom měla vdávat. Svatba se díky intenzivní léčbě nakonec konala v termínu, jen na stáž jsem odjela až o rok později.

‣ A co novomanžel?

Vyrazil do Minnesoty se mnou. Není sice z oboru, ale pro mou práci má obrovské pochopení. Seznámili jsme se před mojí první cestou do Afriky, takže všechna ta dobrodružství prožil se mnou, i když jen na dálku. V pralese jsme totiž spolu zatím nebyli a vzhledem k tomu, že máme tři malé děti, se nám to asi jen tak nepoštěstí. Ani já sama jsem se tam v posledních sedmi letech nedostala.

‣ Míváte někdy „absták“?

Práce v terénu mi chybí hodně. Mateřství si ale taky užívám, ačkoli skloubit ho s vědou někdy bývá obtížné. Manžel má jako programátor flexibilní pracovní dobu a v bádání mě podporuje, takže se v péči o potomky střídáme. A pokud potřebuju jet třeba na konferenci, vyrazíme prostě všichni.

‣ Slušná výprava!

Nejmladší dceři ještě není ani rok a kojím ji, takže by to jinak ani nešlo. V Africe taky máma nepřestane chodit na pole, když se jí narodí dítě, jen ho bere s sebou. U nás to funguje podobně. Spousta věcí se samozřejmě kvůli dětským rýmičkám nepovede a náš život je jeden velký chaos, ale nějak to zvládáme. Výjezd do terénu však zatím nehrozí, takže gorily teď vidám, jen pokud s rodinou vyrazíme do zoo.

‣ Míříte hned do pavilonu opic?

Vůbec ne, moje potomky zajímají hlavně plazi a podmořský svět. Primáty si musím vždy tak trochu vydupat. Pak se tam nad nimi rozplývám, dětem o nich všechno vyprávím a ony na to jenom:

„Hm, dobrý, mamí, jdeme dál!“ Klidně potom stojí hodinu u akvária.

‣ Co v dětství bavilo vás?

Odmalička jsem milovala přírodu. Jsem odkojená dokumenty *National Geographic*, které naši často sledovali. Tátinek je amatérský ornitolog a hodně mi o zvířatech vyprávěl. Vždycky mě fascinovalo je pozorovat, hlavně ta volně žijící. Když jsme s tátou v lese narazili na jezevce, byla jsem nadšená. Na základce jsem se chtěla stát učitelkou nebo zooložkou a studovat velké savce v Africe. A obojí se mi vlastně splnilo.

‣ Ke gorilám jste se ale dostala tak trochu oklikou, že?

Ano, jako studentka zoologie jsem začínala s netopýry. Jezdila jsem na jejich odchty do Kateřinské jeskyně, což bylo parádní. Ve škole jsem se doslechla o primatoložce Kláře Petrželkové, spojila se s ní a ona svolila, že bude mojí školitelkou. Ovšem s jednou podmínkou: místo primátů jsem se měla vrhnout na studium jejich parazitů.

‣ Byla jste zklamaná?

Spíš překvapená. Neměla jsem v plánu zabývat se něčím, co je vidět jen pod mikroskopem. Řekla jsem si tehdy, že cesta bude holt trnitá, ale možná jednou povede až do Afriky. Postupně jsem si uvědomila, jak moc jsou paraziti zajímaví.

‣ Čím si vás získali?

Líbí se mi, jak jsou různorodí. Na světě existují miliony jejich druhů, které se mezi sebou neuvěřitelně liší. Co se naučíte o jednom, vůbec neplatí o druhém, takže nás pořád drží ve střehu. Zkrátka, co cizopasník, to unikát. Parazit je navíc výborný model – jde na něm studovat obrovské množství věcí rozličnými způsoby, takže o nová vědecká témata vážně není nouze. Nedávno jsem například skrz parazity přičichla dokonce k archeologii.

‣ Jak to?

Díky jedné své studentce jsem se začala věnovat paleoparazitologii, což je obor, který zkoumá, jací cizopasníci sužovali lidstvo a zvířata v dávné minulosti. Vedle toho ale řešíme třeba i struktury proteinů parazitů kvůli vývoji vakcín, možnosti helmintické terapie, tedy léčby autoimunitních chorob pomocí červů, nebo studujeme mikrobiom primátů. Nejezdím teď sice do terénu, ale v žádném případě se nenudím.

‣ To věřím. Když už je řeč o mikrobiomu, jak moc se ten gorilí liší od lidského?

Střevní osádka divoce žijících goril je výrazně různorodější, než je tomu u člověka s takzvanou západní dietou. Složení mikrobiomu je však dáno nejen stravou, ale i prostředím. Naše studie ukázaly, že mikrobiom již zmiňovaného kmene BaAka se svou skladbou

více podobá primátům než lidem z industrializovaných zemí. Do výzkumu jsme tehdy zapojili i vlastní vzorky a zjistili, že téměř po roce v pralese jsme se složením své vnitřní zoo blížili spíš domorodcům než západní společnosti.

‣ Vaše střeva si tedy zásadně polepšila.

Ano. A to jsme rozhodně neměli stejný jídelníček jako naši stopaři. Ti totiž jedí hlavně koko, což jsou nasekané listy lián. Občas nás tímto pokrmem taky pohostili, ale chutná trochu jako tráva ze sekačky nebo seno, takže jsme dávali přednost rýži, luštěninám nebo omáčkám z pytlíku. Za vytunění našeho mikrobiomu tedy mohl hlavně prales jako takový.

‣ Jak vás tak ale poslouchám, žije se v něm dost asketicky. Které výdobytky civilizace jste na výjezdech postrádala nejvíc?

Scházel mi hlavně rodina, partner a přátelé. Po žádných konkrétních věcech jsem neprahla. Když mi náhodou něco chybělo, časem mi to přivezl někdo z kolegů, který do tábora dorazil pracovat. Třeba spodní prádlo, co mi hned v první části pobytu ve Středoafrické republice sežral slon. Měla jsem ho připravené na přeprání u vodopádu v kyblíku s vodou, ale on byl rychlejší.

‣ Sloni jedí podprsенky?

Běžně samozřejmě ne, zřejmě si ale myslím, že je to nějaká dobrota. Tehdy mi nezbyly jediné kalhotky a musela jsem čekat, až mi kolegové dovezou nové. Taky občas přivezli sladkost na přilepenou nebo zmiňované cigarety. Jinak prostě nezbyvá než se přizpůsobit situaci a časté kručení v břiše ignorovat.

‣ Od Afriky teď sice máte pauzu, ale děláte vrcholovou vědu, vyučujete na univerzitě a k tomu jste trojnásobná matka. Najdete si mezi tím vším prostor na „me time“?

Máte-li tři malé děti a chcete se naplno věnovat vědě, musíte počítat s tím, že vám prakticky žádný čas pro sebe nezbyde. Téměř všechno, co dělám mimo vědeckou agendu, absolvují potomci se mnou. Od úklidu přes vaření po sport a kulturu. Dřív jsem šermovala, hodně plavala, ležla na stěnu. Na to teď bohužel místo není. Děti ale pohyb baví, takže spolu třeba cvičíme jógu, chodíme na výšlapy. Jakmile ale usnou nebo jsou s mužem, vrhám se do práce.

‣ A když se vám přece jen podaří urvat si volnou chvíli, čím ji ideálně vyplníte?

Ráda čtu beletrii, zajímá mě design. Vždycky jsem milovala i turistiku. Před dětmi jsme s mužem podnikali dlouhé

přechody hor s přespáváním venku. To byl pro nás nejlepší relax. Jen sami dva ale na takovou výpravu ještě nějakou dobu nepojedeme. Pokud tedy máme hlídání, vyrazíme s manželem alespoň na výstavu nebo výlet na kolech.

‣ Začaly jste Gorilami v mlze a taky s nimi skončíte. Když jste film jako malá sledovala, napadlo vás někdy, že jednou budete brázdřit prales jako hlavní hrdinka snímku?

Ve skrytu duše jsem po tom toužila, ale připadalo mi to podobně nereálné jako letět raketou na oběžnou dráhu Země. Prostě sci-fi. Když jsem se ocitla v Rwandě v táboře, kde Dian Fossey kdysi pracovala, říkala jsem si: „Holka, ty máš fakt kliku!“ A štěstí se mě drží nejen v práci. Mám skvělou rodinu, přátele, dům na vesnici... Zkrátka všechno, co jsem kdy chtěla. Vlastně žiju svůj sen! ●

